

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

Курсова робота
на тему: Біблеїзми у фразеологічних одиницях англійської та української
мов.

Студентки групи Па 05-20
факультету германської філології
денної форми навчання
спеціальності 035 Філологія (Германські мови та літератури (переклад
включно), перша – англійська)
Лихно Аліни Валентинівни

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук, доцент
Субота Сергій Володимирович

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ 2023

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Chair of Germanic and Finno-Ugrian Philology

Term Paper

Bibleisms in phraseological units of the English and Ukrainian languages.

ALINA LYKHNO

Group Pa 05-20

Germanic Philology Faculty

Research Adviser

Assoc. Prof

PhD (Linguistics)

SERHIY SUBOTA

Kyiv 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА БІБЛЕЇЗМІВ У ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЯХ.....	5
1.1. Поняття фразеологічної одиниці.....	5
1.2. Біблеїзми як частина фразеологічної системи мови.	6
1.3. Класифікація фразеологізмів біблійного походження.....	8
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	10
РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА БІБЛЕЇЗМІВ У ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	11
2.1. Фразеологізми біблійного походження в англійській мові.....	11
2.1. Фразеологізми біблійного походження в українській мові.....	16
2.3. Спільні та відмінні характерні риси фразеологізмів біблійного походження української та англійської мов.....	21
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	27
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	29
РЕЗЮМЕ.....	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	32

ВСТУП

Біблія – наріжний камінь фразеології багатьох мов світу, а біблійні фразеологізми широко вживаються в усному та письмовому мовленні, роблячи його більш змістовним, освіченим та авторитетним. У них наявні образність, експресивність, символічність, не кажучи вже про стійкий зміст, закріплений за уривками із Священного Писання. Саме це і обумовлює актуальність теми даного зіставного дослідження. Питанням біблійної фразеології займалися багато зарубіжних вчених, однак вітчизняних – менше.

Об'єктом дослідження є біблеїзми у складі англійської та української мов.

Предметом даного дослідження є порівняльний аналіз фразеологізмів біблійного походження в обох мовах з метою виявлення особливостей біблійних фразеологізмів в англійській та українській мовах, їхніх спільних та відмінних рис.

Поставлена мета зумовлює виконання наступних **завдань**: 1) дати визначення концепту фразеологічної одиниці; 2) розглянути роль біблеїзмів у фразеологічній системі мови; 3) надати класифікацію біблеїзмів; 4) проаналізувати біблійні фразеологізми в англійській та українській мовах; 5) виконати порівняльний аналіз англійських та українських біблеїзмів.

У процесі написання даної курсової роботи було використано зіставний метод дослідження, що зумовлено її метою та завданнями.

Практична значущість даної роботи визначається об'єктом та предметом даного дослідження, а також полягає в тому, що в роботі вперше проаналізовано особливості біблійних фразеологізмів англійської та української мов, а також здійснено їхній порівняльний аналіз.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА БІБЛЕЇЗМІВ У ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЯХ

1.1. Поняття фразеологічної одиниці.

Фразеологія, як окрема лінгвістична дисципліна, виникла порівняно недавно – у 40-х р. ХХ ст. До важливих аспектів дослідження фразеології, як мовознавчої науки, належать її системність, стійкість фразеологічних одиниць та їхня семантична структура, їхнє походження та основні функції.

Згідно з «Енциклопедичним словником» за редакцією В. Ярцевої, фразеологізми – це семантично зв'язані слова, які, на відміну від подібних їм структур по семантичній формі, відтворюються не за допомогою комбінації слів, а завдяки фіксованому відношенню та порядку всіх компонентів даного словосполучення (Ярцева, 1990). Тобто фразеологічна одиниця – неподільне значення декількох слів, що відтворюються в мові як одне ціле.

Вперше поняття фразеологічної одиниці сформулював швейцарський лінгвіст Шарль Баллі, назвавши їх «поєднаннями, які міцно увійшли до мови» (Баллі, 2001). Основна особливість його підходу до вивчення проблем фразеології полягала в тому, що він розглядав їх у нерозривному зв'язку зі стилістикою, під якою розумів «емоційну експресію елементів мовної системи, а також взаємодію мовленнєвих фактів, що сприяють формуванню системи виражальних засобів тієї чи іншої мови» (Баллі, 2001).

Вагомий внесок у розвиток цієї сфери досліджень було зроблено академіком В. Виноградовим. У своїх роботах із фразеології він розглядав фразеологізми як лексичні комплекси з особливими семантичними характеристиками, виділив фразеологію в окремий розділ мовознавства, а також розподілив фразеологічні єдності за семантичними групами. Він стверджував, що «фразеологічні зрощення характеризуються семантичною неподільністю, абсолютною непохідністю значення цілого з його компонентів» (Виноградов, 1977). Роботи В.В. Виноградова сприяли появі безлічі праць із фразеології різних мов, що стало однією з передумов до її

визначення як лінгвістичної дисципліни. Однак і після опублікування його праць, фразеологія залишалася частиною лексикології, оскільки ще не були вироблені основні критерії, такі як метод вивчення фразеологічних одиниць, їхня стійкість і системний характер, які б свідчили про те, що фразеологія може бути окремою самостійною галуззю мовознавства.

Певний шлях розвитку пройшла й українська фразеологія. Її можна поділити на такі етапи:

– 50-60 рр. ХХ ст., коли було обґрунтовано базові поняття фразеології та описане стилістичне вживання фразеологізмів у художніх текстах (Ф. П. Медведєв, Л. Г. Авксентьєв та В. Д. Ужченко);

– 70-80 рр. ХХ ст., коли було створено структурно-семантичний опис фразеології та систематизовано фразеологічний матеріал за структурою, семантикою, граматичними та стилістичними параметрами (Л. Г. Авксентьєв, М. Ф. Алефіренко, Я. А. Баран, Л. Г. Скрипник);

– 90 рр. ХХ ст.-ХХІ ст., період функціонального вивчення фразеології (Ю. Ф. Прадід, В. Д. Ужченко).

Англійську фразеологію в рамках порівняльної типології мов також досліджував Ілько Вакулович Корунець, залучаючи структурно-семантичний, прагматичний, функціонально-стилістичний підходи до вивчення фразеологізмів (Корунець, 2003).

1.2. Біблеїзми як частина фразеологічної системи мови.

Біблія має глибокий культурний вплив на багато народів світу. Завдяки високому значенню сюжетів і символів, а також закладеній глибині смислу, окрім свого духовного значення, Святе Письмо є одним з найбагатших джерел складу фразеологізмів. Фразеологізми біблійного походження, або біблеїзми, є невід'ємною частиною фразеологічної системи як української, так і англійської мов, адже використовуються в різних сферах мовленнєвої

діяльності: у літературі, засобах масової інформації, політичному дискурсі та побутовому спілкуванні – і в усній, і в писемній формі.

Англійські лінгвісти здійснили велику кількість досліджень у сфері біблійної фразеології та їхнього впливу на англійську мову. Як зазначає Девід Крістал, «Біблія короля Якова – чи то безпосередньо, через своїх перекладачів, чи то опосередковано, як скло, через яке ми можемо бачити своїх попередників – зробила набагато більший внесок в англійську мову у вигляді ідіоматичних та прислів'їв, ніж будь-яке інше літературне джерело» (Крістал, 2011). Він також описує, як біблійні фразеологізми сприяли розвитку англійської мови і були адаптовані та модифіковані з часом відповідно до мінливого соціального та культурного контексту. Англійські фразеологізми біблійного походження мають ряд специфічних рис, до прикладу, в їхньому змісті є морально-дидактична та етична складова, адже кожна одиниця в стислій формі представляє повну історію із Біблії разом із її мораллю. Часто біблійні фразеологізми використовуються в англійській мові, щоб додати акценту або надати висловлюванню відчуття авторитетності чи урочистості.

У вітчизняній дослідницькій парадигмі термін «біблеїзм» був сформований В. Жайворонком, який називає їх «словами або висловами зі Святого Письма, що увійшли в загальну мову...» (Жайворонко, 2004: 48). До таких належать: «нести свій хрест», «умити руки», «будувати на піску» та багато інших. Певні біблеїзми надзвичайно глибоко увійшли в мовний побут і через це втратили своє сакральне значення. Наприклад, часто вважають, що «хто копає яму, сам упаде до неї» не має біблійної етимології, та насправді воно записане в Книзі Екклезіяста та Книзі Приповістей Старого Заповіту.

Цікавим є те, що одиниці із Біблії мають низку відмінних рис у кожній мові, хоч походження біблеїзмів в усіх мовах має одне джерело – Святе Писання. Згідно з Р. Зорівчак, це пов'язано з нормами перекладу Біблії на певну мову та культурними особливостями народу. До таких диференційних

характеристик, зокрема, належить семантична наповненість, завдяки якій можна простежити моральні-етичні настанови нації та характерні риси її мовної інтерпретації дійсності. Відповідно універсальна класифікація біблеїзмів є неможливою. У процесі фразеологізації біблеїзми зазнали не тільки структурно-семантичних, а й стилістичних змін – вони мають печатку високого літературного стилю, але загальна тенденція їхнього розвитку веде до зниження цієї стилістичної характеристики (Зорівчак, 2004).

1.3. Класифікація фразеологізмів біблійного походження.

Існують різноманітні класифікації фразеологічних одиниць, зокрема, біблеїзмів. У даній роботі я вирішила використати граматико-семантичну класифікацію біблійних фразеологізмів. Отож, було виділено наступні види біблеїзмів:

1. **Іменникові (Substantival):** *valley of the shadow; road to Calvary; prodigal son; голос волаючого в пустелі; дерево пізнання добра і зла; вавилонська вежа;*
2. **Дієслівні (Verbal):** *to rule with a rod of iron; to take on one's shoulders; to rise from the dead; нести свій хрест; берегти як зіницю ока; вмити руки;*
3. **Прикметникові (Adjectival):** *tried and found wanting; old as Adam; одним миром мазані; мудрий, як соломон;*
4. **Прислівникові (Adverbial):** *behind the veil; як тать вночі;*
5. **Прийменникові (Prepositional):** *with a lash; at the eleventh hour; after one's own heart; від адама; від потону;*
6. **Фразеологізми із сурядним типом зв'язку (Conjunctive):** *the Alpha and the Omega; David and Jonathan; bone of the bone and flesh of the flesh; альфа і омега; содом і гомора;*
7. **Фразеологізми-речення (Phraseological sentences):** *All they that take the sword shall perish with the sword; As they sow, so let them reap; What*

*can't be cured must be endured; Адам з'їв кистичку, а в нас оскома на
зубах; Рука, що дає, не зубожіє; Всякий дар благо;*

8. **Фразеологізми-вигуки (Interjectional):** *Physician heal thyself; Розігни
його!*

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Фразеологія досі є актуальною у сфері лінгвістичних досліджень та являється надзвичайно складним явищем. Багато наукових діячів працювали над проблемою фразеологічних одиниць. Фразеологізми традиційно визначають як семантично неподільні слова, які відтворюються в мові за допомогою сталого відношення та порядку всіх компонентів словосполучення як одне ціле.

Становлення фразеології пов'язують із роботами швейцарського лінгвіста Шарля Баллі, який запропонував термін «фразеологізм». В. Виноградов розробив класифікацію фразеологізмів відповідно до семантичної злитості їхніх компонентів. Українські науковці також зробили вагомий внесок у розвиток фразеології. Згодом, з розвитком лінгвістики, фразеологію почали вивчати як розділ лексикології, визнали та досліджують як самостійний розділ мовознавства в більшості мов світу.

Святе Письмо – дорогоцінне джерело фразеологізмів української та англійської лінгвокультур, безліч біблійних виразів стали невід'ємною частиною мовленнєвого побуту. Відбір цих одиниць у кожній мові відбувається з одного загального джерела – Біблії, однак біблеїзми кожної мови є своєрідними, що пов'язано зі специфікою перекладу біблійного тексту та культурними особливостями нації.

РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА БІБЛЕЇЗМІВ У ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

2.1. Фразеологізми біблійного походження в англійській мові.

Задля аналізу біблійних фразеологізмів як частини англійської мови, у цьому дослідженні було використано англо-український фразеологічний словник К. Т. Баранцева, де нараховується близько 30 тисяч фразеологічних одиниць та англійський словник Oxford Dictionary of Idioms (більш ніж 5000 сталих виразів). Унаслідок суцільної вибірки було виокремлено 181 лексичну одиницю біблійного походження. Серед них:

Таблиця 1. Біблеїзми в англійській мові.

Тип біблеїзму	Кількість одиниць
Іменникові (Substantival)	78
Дієслівні (Verbal)	60
Прикметникові (Adjectival)	8
Прислівникові (Adverbial)	6
Прийменникові (Prepositional)	7
Фразеологізми із сурядним типом зв'язку (Conjunctive)	9
Фразеологізми-речення (Phraseological sentences)	13
Фразеологізми-вигуки (Interjectional)	1

У даній вибірці найбільшу частину складають **іменникові словосполучення**. Цей тип словосполучень може бути поділений на кілька підтипів за принципом залежних від нього слів:

- **Modifier+Noun:** *Adam's apple; Adam's clay; Adam's nature; Adam's race; Adam's son; bad actor; Balaam's ass; a Benjamin's portion; broad way; broken reed; creature comforts; dead letter; deadly sin; deep waters; a doubting Thomas; a golden calf; good Samaritan; a Job's comforter; Naboth vineyard; narrow way; old Adam; an old wives' tale; prodigal son; a sabbath day's journey; stiff neck; straight and narrow path; strong meat; ten Commandments; weaker vessel; weak vessel; whited sepulcher; widow's mite; a widow's cruse;*
- **Noun+Modifier:** *apple of one's eye; apple of Sodom; the ancient of Days; Babel of tongues; balm in Gilead; baptism of fire; beam in one's eye; bowels of compassion; bowels of the earth; bowels yearned; brand of Cain; breath of life; burial of an ass; confusion of tongues; corn in Egypt; curse of Cain; daughter of Eve; daughter of Jezebel; daughter of the horse-leech; death in the pot; the mammon of unrighteousness; mote in one's eye; nakedness of the land; land of Nod; a lion in the way; powers that be; respecter of persons; road to Calvary; root of the matter; staff of life; thorn in one's eyes; tower of Babel; tree of knowledge; valley of the shadow; voice in the wilderness; water of life; wisdom of Solomon; wolf in sheep's array; a word in time;*
- **Mixed:** *blind leader of the blind; new wine in old bottles; thirty pieces of silver.*

Дієслівні словосполучення є наступними після іменникових по кількості в системі мови. Дані словосполучення також діляться на три типи:

- **Verb+Object:** *to bear its fruits; to bear one's cross; to break bread; to go the way of all flesh; to gnash your teeth; to gird your loins; to incline your ear; to take courage; to open one's eyes; to poison the wells; to quench the*

smoking flax; to raise up seed; to raise Cain; to spoil the Egyptians; to strengthen one's hands; to swallow a camel; to serve two masters; to turn the other cheek; to wear Joseph's coat;

- **Verb+Modifier:** *to be condemned out of one's own mouth; to be in (or get into) deep water (waters); to bow down in the house of Rimmon; to credit where credit is due; to fall by the wayside; to hold out an olive branch; to kick against the pricks; to proclaim from the house tops; to reap where one has not sown; to render to Caesar the things that are Caesar's; to rise from the dead; to rule with a rod of iron; to stagger like a drunken man; to speak in tongues; to take on one's shoulders; to wax fat and kick; to wither on the vine;*
- **Mixed:** *to answer the fool according to his folly; to beat swords into ploughshares; to be carved in stone; bore one's ears to; to bow down one's ears to one; to bow the knee to Baal; to call in Beelzebub to cast out satan; not to be worthy to unloose the latchet of one's shoe; to cast one's bread upon the waters; to cast pearls before swine; to cast the first stone at one; to dig a pit for; to heap coals of fire on someone's head; to have feet of clay; to know someone in the biblical sense; to laugh someone or something to scorn; not to let one's left hand know what one's right hand does; to sell something for a mess of pottage; to separate the wheat from the chaff; to set someone's teeth on edge; to tell it not in Gath; to take the name of God; to walk the straight and narrow path; to wash your hands of; to weigh something in the balance.*

Прикметникові фразеологізми в основному мають структуру порівняння – **Adjective+as+Noun:** *meek as Moses; old as Adam; old as Methuselah; poor as Job; sure as Moses; wise as serpent.* Винятки: *full of years* (**Adj+Prepositional Phrase**); *like a lamb to the slaughter* (**like+Noun Complement**);

Прийменникові біблеїзми мають структуру **Preposition+Noun Complement**: *after one's own heart; as a sheep among the shearers; as the sparks fly upward; at the eleventh hour; by the sweat of one's brow; of good cheer; with a lash.*

До **прислівникових словосполучень** належать біблеїзми зі структурою **Adverb+Noun Complement**: *behind the veil; in Abraham's bosom; in sackcloth and ashes; out of the closet; out of the ark; in the land of the living.*

Фразеологізми біблійного походження із сурядним типом зв'язку складаються із лексичних одиниць, що належать до однієї частини мови (іменника) та об'єднуються, в даному випадку, єднальним сполучником: *the Alpha and the Omega; bone of the bone and flesh of the flesh; chapter and verse; David and Jonathan; dust and ashes; fire and brimstone; milk and honey; threescore and ten; loaves and fishes.*

Біблеїзми у формі речення діляться на два типи згідно із загальною класифікацією структури речення в англійській мові:

- **Simple**: *Name is legion; Devil can cite Scripture for his purpose; Pride comes before a fall; Prophet is not without an honor save in his own country; Sufficient into the day is the evil thereof; Someone's number is up; The scales fall from his eyes; The iron entered into my soul; The writing is on the wall.*
- **Complex**: *All they that take the sword shall perish with the sword; As they sow, so let them reap; What can't be cured must be endured.*

Фразеологізми-вигуки мають структуру закінченого речення. До цього типу словосполучень належить усього один біблеїзм: *Physician heal thyself.*

Також у даній роботі було проаналізовано англійські фразеологічні одиниці біблійного походження за **тематичними групами** та виділено наступні:

1. **Лексико-тематична група «Людина».**

До цього типу належать фразеологічні одиниці, які описують моральні, соціальні, психологічні та фізичні характеристики людини, її типи поведінки та інтелектуальні здібності: *Adam's son; as a sheep among the shearers; after one's own heart; bad actor; Balaam's ass; broken reed; blind leader of the blind; bone of the bone and flesh of the flesh; daughter of Eve; daughter of Jezebel; daughter of the horse-leech; David and Jonathan; a doubting Thomas; good Samaritan; full of years; a Job's comforter; meek as Moses; old as Adam; old as Methuselah; prodigal son; powers that be; poor as Job; respecter of persons; sure as Moses; weaker vessel; weak vessel; whited sepulcher; wolf in sheep's array; wise as serpent.*

Усього серед усіх фразеологізмів нараховується 30 такого типу – 16.57%.

2. Лексико-тематична група «Абстрактні відношення і поняття в просторі».

До цієї групи відносяться: *Adam's nature; Adam's race; Adam's clay; the Alpha and the Omega; as the sparks fly upward; at the eleventh hour; the ancient of Days; balm in Gilead; beam in one's eye; a Benjamin's portion; bowels of compassion; bowels yearned; brand of Cain; by the sweat of one's brow; behind the veil; broad way; breath of life; burial of an ass; confusion of tongues; curse of Cain; creature comforts; chapter and verse; death in the pot; deadly sin; dead letter; death in the pot; in Abraham's bosom; in sackcloth and ashes; mote in one's eye; the mammon of unrighteousness; narrow way; out of the closet; an old wives' tale; root of the matter; staff of life; stiff neck; straight and narrow path; threescore and ten; thorn in one's eyes; Ten Commandments; wisdom of Solomon; a word in time; widow's mite; a widow's cruse; with a lash.*

Усього: 45 – 24.86%.

3. Лексико-тематична група «Природа».

До цього типу належать фразеологічні одиниці з такими елементами, як природні явища, топонімія, флора і фауна та їжа: *deep waters; dust and*

ashes; baptism of fire; fire and brimstone; nakedness of the land; road to Calvary; root of the matter; tree of knowledge; valley of the shadow; water of life; voice in the wilderness; a golden calf; a lion in the way; milk and honey; Adam's apple; Naboth vineyard; apple of Sodom; Babel of tongues; land of Nod; strong meat; loaves and fishes; apple of one's eye; corn in Egypt; new wine in old bottles; tower of Babel.

Усього: 25 – 13.81%.

2.1. Фразеологізми біблійного походження в українській мові.

Фразеологічний матеріал української мови було відібрано в українському фразеологічному словнику В. М. Білоноженко, де нараховується 7922 фразеологічні одиниці, та книзі А. П. Коваль «Спочатку було Слово: крилаті вислови біблійного походження в укр. мові». Загалом у цих словниках було виявлено 185 лексичних одиниць біблійного походження, серед яких:

Таблиця 2. Біблеїзми в українській мові.

Тип біблеїзму	Кількість одиниць
Іменникові (Substantival)	97
Дієслівні (Verbal)	42
Прикметникові (Adjectival)	4
Прислівникові (Adverbial)	6
Прийменникові (Prepositional)	9
Фразеологізми із сурядним типом зв'язку (Conjunctive)	6

Фразеологізми-речення (Phraseological sentences)	17
Фразеологізми-вигуки (Interjectional)	5

Найбільшу частину біблійних фразеологізмів складають **іменникові біблеїзми**, як і в попередній вибірці. В українській мові ми також можемо поділити цей тип словосполучень на кілька підтипів:

- **Noun:** *анафема; антихрист; апокаліпсис; вавилон; голгофа; голіаф; заповіді; ірод; юда; каїн; лазар; мамон; мойсей; молох; самсон; світило;*
- **Modifier+Noun:** *адамове ребро; валаамова ослиця; блудний син; вавилонська вежа; всесвітній потоп; ноїв ковчег; тайна вечеря; терновий вінок; тернистий шлях; наріжний камінь; юдин поцілунок; повна чаша; гірка чаша; єгипетська тьма; єгипетська неволя; вавилонський полон; тридцять срібняків; вавилонське спотворення; живий труп; десять заповідей; юдине плем'я; каїнова печать; фіговий листок; каїнова душа; адамові діти; каїнове діло; судний день; безплідна смоковниця; вогненний стовп; заблукана вівця; заборонений плід; золотий телець; єрихонські труби; маслинова гілка; мертва буква; неопалима купина; соломонове рішення; соляний стовп; страшний суд; таємна вечеря;*
- **Noun+Modifier:** *скрегіт зубовний; гесна вогненна; хома невірний; вигнання з раю; голос волаючого в пустелі; дерево пізнання добра і зла; дерево життя; змій-спокусник; кінець світу; царство небесне; хліб насущний; притча во язицех; манна небесна; знамення часу; лепта вдовиці; камінь спотикання; земля обітована; агнець божий; вовк в овечій шкурі; воскресіння лазаря; долина печалі; друг, що тричі відрікся; кари єгипетські; йов праведний; кедр ліванський; кінь блідий; козел відпущення; колос на глиняних ногах; коні апокаліпсису; лоно*

авраамове; лотова дружина; мандрівка по пустелі; начертання звіра; плач на ріках вавилонських; сильні світу цього; син марнотратний; марнота марнот; тьма кромішня; яблуко гріховне.

Розглянемо **дієслівні словосполучення**. Згідно з їхньою структурою вони бувають такі:

- **Verb+Object:** *прийняти хрест; скорчити лазаря; випити гірку чашу; випити чашу до дна; нести свій хрест; внести свою лепту; умити руки; спустити дух; вливати нове вино в старі міхи; віддати кесарю кесарево; відділяти кукіль від пшениці; писати вогненні слова; кинути камінь; перекувати мечі на рала; перетворити савла в павла; поклонятися чужим богам; посипати голову попелом; продати первородство;*
- **Verb+Modifier:** *визволитися з-під кормиги; відплатити у стократ; берегти як зіницю ока; іти на голгофу; закопати/зарити в землю талант; жити не хлібом єдиним; говорити на різних мовах; будувати на піску; бути записаним на скрижалі; покласти наріжним каменем; побити камінням; повертатися на круги своя; продати за миску сочевиці; розсудити, як цар Соломон; служити мамоні; спати сном праведника; спочити від трудів; текти молоком і медом; упасти на добрий ґрунт;*
- **Modifier+Verb:** *каменя на камені не лишити; замість хліба дати камінь; медом і акридами харчуватися; проти рожна перти; смерть попрали; у чужому оці заскалку бачити, а в своєму колоди не помічати.*

Прикметникові фразеологізми, як і в англійській мові, можуть мати структуру порівняння: *мудрий, як соломон; бідний, як лазар*. Однак є винятки: *прагнучі і жадаючі правди (Adjective Modifier+Object); одним миром мазані (Noun Phrase+Adjective Complement); допотопний (Adjective)*.

До прислівникових словосполучень належать такі біблеїзми: око за око; (**Noun+Noun**); скрегочучи зубами (**Adverbial modifier**); як зіницю ока; як адам і ева в раю; як тать вночі (**як+Noun Complement**); у поті чола (**Prepositional phrase**).

Прийменникові біблійні словосполучення за структурою належать до **Prepositional Phrases**: за адама; во дні они; во віки віків; за сімома замками; від потопу; до потопу; за сімома печатками; в десятому коліні; не од світу цього.

Так само, як в англійській мові, **фразеологізми із сурядним типом зв'язком** мають структуру **Noun+conjunction+Noun**: содом і гомора; кров і плоть; альфа і омега; бичі і скорпіони; марта і марія; кість від кості, плоть від плоти.

Фразеологізми-речення в українській мові бувають таких типів:

- **Simple**: Усякий дар благо; Брат піднявся на брата; Багато званих, та мало вибраних; Каменя на камені не лишилось; Нема пророка в своїй країні; Не хлібом єдиним живе людина; Ім'я їм легіон; Немає нічого нового під сонцем; Таємне стане явним;
- **Compound**: Не знає ліва рука, що робить правиця; Всьому свій час, і кожна річ має свого пору; Хто не працює, той не їсть;
- **Complex**: Рука, що дає, не зубожіє; Хто взяв меч, від меча й загине; Хто сіє вітер, пожне бурю.

В українській мові також є біблійні **фразеологізми-вигуки**: Розіпни його! Нехай обмине ця чаша мене; Лікарю, зцілися сам! Не кидайте бісеру перед свинями; Не суди – і тебе не осудять.

Далі, як і з англійськими фразеологізмами, я виконала аналіз українських фразеологічних одиниць біблійного походження за тематичними групами.

1. Лексико-тематична група «Людина».

До цього типу в українській мові належать наступні фразеологічні одиниці: *анафема; антихрист; апокаліпсис; вавилон; голгофа; голіаф; заповіді; ірод; юда; каїн; лазар; мамон; мойсей; молох; самсон; агнець божий; адамове ребро; адамові діти; блудний син; валаамова ослиця; кров і плоть; мудрий, як соломон; одним миром мазані; прагнучі і жадаючі правди; хома невірний; юдине плем'я; бідний, як лазар; друг, що тричі відрікся; йов праведний; живий труп; сильні світу цього; син марнотратний; марта і марія; кість від кості, плоть від плоті.*

Усього їх нараховується 35 – 18.92%.

2. Лексико-тематична група «Абстрактні відношення і поняття в просторі».

Сюди належать: *альфа і омега; вигнання з раю; во дні они; во віки віків; в десятому коліні; геєна вогненна; гірка чаша; за сімома замками; за сімома печатками; каїнова душа; каїнове діло; кінець світу; каїнова печать; лепта вдовиці; манна небесна; ноїв ковчег; одна плоть; око за око; притча во язицех; судний день; скрегіт зубовний; скрегочучи зубами; спустити дух; тернистий шлях; тридцять срібняків; повна чаша; царство небесне; юдин поцілунок; як зіницю ока; як адам і єва в раю; як тать вночі; вавилонський полон; десять заповідей; юдине плем'я; воскресіння лазаря; знамення часу; вавилонський полон; єгипетська тьма; єгипетська неволя; мертва буква; соломонове рішення; страшний суд; кари єгипетські; лоно авраамове; лотова дружина; марнота марнот; тьма кромішня; ходіння по муках; не од світу цього; у поті чола.*

Усього: 50 – 27.03%.

3. Лексико-тематична група «Природа».

До такого типу належать: *вавилонська вежа; вавилонське спотворення; всесвітній потоп; вовк в овечій шкурі; від потопу; голос волаючого в пустелі; дерево пізнання добра і зла; до потопу; єгипетська тьма; дерево життя; земля обітована; змії-спокусник; камінь спотикання; наріжний*

камінь; содом і гомора; тайна вечеря; терновий вінок; допотопний; хліб насущний; фіговий листок; фіговий листок; безплідна смоковниця; вогненний стовп; долина печалі; бичі і скорпіони; заблукана вівця; заборонений плід; золотий телець; ерихонські труби; світило; маслинова гілка; неопалима купина; соляний стовп; темна вечеря; кедр ліванський; кінь блідий; козел відпущення; колос на глиняних ногах; коні апокаліпсису; мандрівка по пустелі; начертання звіра; плач на ріках вавилонських; яблуко гріхове.

Всього нараховується 43 – 23.24%.

2.3. Спільні та відмінні характерні риси фразеологізмів біблійного походження української та англійської мов.

Як уже зазначалось, після порівняння англійський та український фразеологічні словники було виявлено 181 фразеологічну одиницю біблійного походження в англійській мові та 185 одиниць – в українській. Різниця виявилась невеликою – українська мова переважає всього на 4 фразеологізми. Зокрема, після порівняння їх типів було отримано такі результати:

Таблиця 3. Відсоткове відношення типів біблеїзмів у англійській та українській мовах.

Тип біблеїзму	К-сть в англійській мові	К-сть в українській мові
Іменникові (Substantival)	43.09%	52.43%
Дієслівні (Verbal)	33.15%	22.70%
Прикметникові (Adjectival)	4.42%	2.16%

Прислівникові (Adverbial)	3.31%	3.24%
Прийменникові (Prepositional)	3.87%	4.86%
Фразеологізми із сурядним типом зв'язку (Conjunctive)	4.97%	3.24%
Фразеологізми-речення (Phraseological sentences)	7.18%	9.19%
Фразеологізми-вигуки (Interjectional)	0.55%	2.70%

Бачимо, що в обох мовах переважають іменникові (Substantival) фразеологічні одиниці біблійного походження, однак в англ. мові їх менше, ніж в українській. Наступним за числом йде дієслівний (Verbal) тип фразеологізмів – проте в укр. мові такого типу фразеологічних одиниць менше, ніж в англійській.

До того ж під час зіставного аналізу фразеологічних одиниць двох мов необхідно також встановити ступінь еквівалентності, з'ясувати наявність фразеологічних аналогів або ж виявити безеквівалентність. Тож, я розподілила біблеїзми англійської та української мов на **еквівалентні, фразеологічні аналоги та безеквівалентні.**

1. Еквівалентні біблеїзми.

- **Іменникові:** *Balaam's ass* – валаамова ослиця; *a dead letter* – мертва буква; *a doubting Thomas* – хома невірний; *a golden calf* – золотий телець; *prodigal son* – блудний син; *Ten Commandments* – десять заповідей; *widow's mite* – лепта вдовиці; *brand of Cain* – каїнова печать; *tower of Babel* – вавилонська вежа; *thirty pieces of silver* – тридцять срібняків;

- **Дієслівні:** *to bear one's cross* – нести свій хрест; *to kick against the pricks* – проти рожна перти; *to render to Caesar the things that are Caesar's* – віддати кесарю кесарево; *to beat swords into ploughshares* – перекувати мечі на рала; *to sell something for a mess of pottage* – продати за миску сочевиці; *to separate the wheat from the chaff* – відділяти кукулю від пшениці; *to speak in tongues* – говорити на різних мовах; *to cast the first stone at* – кинути камінь; *to wash your hands of* – умити руки;
- **Із сурядним типом зв'язку:** *the Alpha and the Omega* – альфа і омега; *bone of the bone and flesh of the flesh* – кість від кості, плоть від плоті;
- **У формі речення:** *Name is legion* – Ім'я їм легіон;
- **Вигуківі:** *Physician heal thyself* – Лікарю, зцілися сам!

Найбільше еквівалентних одиниць ми бачимо серед іменникових та дієслівних біблеїзмів. У деяких одиницях спостерігається певна невідповідність компонентного складу зіставлюваних фразеологізмів. Наприклад, англійський біблеїзм «*a doubting Thomas*» складається з трьох компонентів: 1) *a* – неозначений артикль; 2) *doubting* – прикметник; 3) *Thomas* – іменник. В українському еквіваленті «*хома невірний*» маємо інший порядок слів та невідповідну кількість компонентів: 1) *хома* – іменник; 2) *невірний* – прикметник, а також відсутній артикль. Однак, наявність артикля в англійському еквіваленті не змінює значення фразеологічної одиниці.

Також бачимо структурні відмінності в таких біблеїзмах, як *brand of Cain* – *каїнова печать* (прийменникова фраза *of Cain* перекладається за допомогою прикметника *каїнова*; також змінений порядок слів); *tower of Babel* – *вавилонська вежа* (ідентичні структурні відмінності та змінений порядок слів); *voice in the wilderness* – *голос волаючого в пустелі* (в укр. варіанті додана лексема *волаючого*); *thirty pieces of silver* – *тридцять срібняків* (в англ. мові «*pieces of silver*» – іменник+прийменникова фраза, в укр. «*срібняки*» – іменник); *to be carved in stone* – *бути записаним на*

скрижалі (відмінності бачимо в компонентному плані: лексема *carved* (букв. *вирізьблений*) виражається в укр. мові дієсловом *записаний*, а лексема *stone* (букв. *камінь*) виражена в укр. мові іменником *скрижаль*); *to kick against the pricks* – *проти рожна перти* (відмінність у компонентах: *pricks* (букв. *козли*) в укр. варіанті *рожен*; змінений порядок слів); *to render to Caesar the things that are Caesar's* – *віддати кесарю кесарево* (в укр. еквіваленті відсутній додаток «*the things*»); *to separate the wheat from the chaff* – *відділяти кукулість від пшениці* (змінений порядок іменників *wheat* – *пшениця* та *chaff* – *кукулість* в укр. одиниці); *to speak in tongues* – *говорити на різних мовах* (для експресивності та уточнення в укр. варіанті використаний прикметник *різних*, що відсутній в англ. фразеологічній одиниці); *to cast the first stone at* – *кинути камінь*; (компонентна різниця: англ. *the first* відсутнє в укр. варіанті біблеїзму) *Name is legion* – *Ім'я їм леґіон* (в англ. еквіваленті відсутній займенник «*їм*»).

Після даного аналізу зрозуміло, що наявність незначних граматичних чи компонентних відмінностей не впливає ні на значення, ні на образність, ні на стилістичне забарвлення фразеологічних одиниць, а, отже, вони вважаються абсолютними фразеологічними еквівалентами.

2. Фразеологічні аналоги.

- **Іменникові:** *narrow way* – *тернистий шлях*; *prodigal son* – *син марнотратний*; *Babel of tongues* – *вавилонське спотворення*; *staff of life* – *хліб насущний*; *tree of knowledge* – *дерево пізнання добра і зла*; *valley of the shadow* – *долина печалі*; *wolf in sheep's array* – *вовк в овечій шкурі*;
- **Дієслівні:** *to be carved in stone* – *бути записаним на скрижалі*; *to sell something for a mess of pottage* – *продати первородство*;
- **У формі речення:** *All they that take the sword shall perish with the sword* – *Хто взяв меч, від меча й загине*; *Prophet is not without an honor save in his own country* – *Нема пророка в своїй країні*.

До фразеологічних аналогів належать одиниці з однаковим або близьким значенням, однак з різною структурно-граматичною організацією та компонентним складом. Розгляньмо фразеологічну одиницю *narrow way* – *тернистий шлях*: ці одиниці мають спільну лексему *way* / *шлях*, однак у англ. мові для характеристики іменника вжито прикметник *narrow* (букв. *вузький*), а в укр. мові – *тернистий*. У контексті фразеологізму «*narrow way*» лексема «*narrow*» означає щось обмежене та вузьке, що викликає труднощі, які виникають на життєвому шляху. В свою чергу «*тернистий*» у контексті фразеологізму «*тернистий шлях*» описує щось дуже складне, чи навіть болісне, з перешкодами. Тому, завдяки лексемі *тернистий* експресивно-емоційна конотація української фразеологічної одиниці є виразнішою.

Далі йде фразеологічна сполука-аналог *prodigal son* *син марнотратний*. Дана одиниця вже була розглянута вище, проте має ще один варіант перекладу. Не дивлячись на те, що біблеїзми не різняться за значенням, відрізняється порядок слів та використання прикметників (що ми спостерігали у двох попередніх фразеологізмах): в англ. мові використовується лексема *prodigal* (букв. *блудний*), коли ж в українській мові використано *марнотратний*. Прочитавши дану біблійну історію, ми розуміємо, що це слово є іще однією характеристикою сина, який окрім того, що заблукав, також надарма розтратив майно свого батька.

Те ж саме відбувається з іншими фразеологічними одиницями: *Babel of tongues* – *вавилонське спотворення* (схожі за значенням та походять з одного джерела – історії про вавилонську вежу, використовуються для опису складної, незрозумілої ситуації, пов'язаної з комунікацією; наявні відмінності в структурно-граматичному та компонентному плані: англ. *Babel* використовується як іменник, а укр. лексема *вавилонське* – прикметник; англ. *of tongues* в укр. мові відсутнє, замість цього використаний іменник *спотворіння*); *staff of life* – *хліб насущний* (дані фразеологізми мають однакове значення, проте різний компонентний склад: англ. *staff* (букв. *посох, палиця*) в

укр. варіанті – *хліб*, а прикметник *насущний* перекладається за допомогою прийменникової фрази *of life* в англ. мові); *tree of knowledge* – *дерево пізнання добра і зла* (спільне значення та наступні відмінності в компонентах: прийменникова фраза *of knowledge* в укр. варіанті має ширшу семантику – *пізнання добра та зла*); *valley of the shadow* – *долина печалі* (дані біблеїзми мають дещо різне значення; крім того, англ. варіант *of the shadow* (букв. *P.V. тіні*) українською перекладається як *печалі*, що знову-таки додає експресивності укр. варіанту фразеологізму); *wolf in sheep's array* – *вовк в овечій шкурі* (бачимо компонентні невідповідності: англ. лексема *array* (букв. *стадо*) перекладається в укр. мові як *шкурі*); *All they that take the sword shall perish with the sword* – *Хто взяв меч, від меча й загине* (спостерігаємо граматично-структурні відмінності: форма множини «*all they that take*» в англ. мові виражається у формі однини в укр. мові – «*хто взяв*»; також змінена структура речення); *to sell something for a mess of pottage* – *продати первородство* (знову спостерігаємо одне значення, однак іншу компонентну структуру фразеологізму: англ. *for a mess of pottage* відсутнє в укр. одиниці, натомість маємо іменник *первородство*, якого немає у структуру англ. ФО); *Prophet is not without an honor save in his own country* – *Нема пророка в своїй країні* (бачимо різні невідповідності у граматичній та компонентній структурі даних аналогій, однак ці фразеологічні структури мають спільне значення).

Усі інші фразеологізми, виокремлені в процесі даного дослідження належать до останнього типу фразеологічних одиниць біблійного походження – безеквівалентних біблеїзмів.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Здійснений аналіз дає змогу дійти висновку, що лексичний склад обох мов включає досить великий склад фразеологічних одиниць біблійного походження. Обидві мови, що порівнювались, мають глибокі коріння в християнській традиції, а Святе Письмо відіграє велику роль у культурному доробку обох країн.

Після дослідження словників було відібрано 184 лексичні одиниці в українській мові та 181 – в англійській. Ця різниця не є суттєвою. Це свідчить про те, що і англійська, і українська мова орієнтуються на Біблію.

Внаслідок структурного аналізу було виявлено спільні та відмінні риси у фразеологічних одиницях біблійного походження в українській та англійській мовах. Зіставлення показує, що в обох мовах переважає іменниковий (Substantival) тип біблеїзмів, а найменшу частину складають вигуківі (Interjectional) фразеологізми. Подібності було виявлено і після класифікації фразеологічних словосполучень згідно з тематичними групами. Лексико-тематична група «Абстрактні відношення і поняття в просторі» містить найбільше біблеїзмів в обох мовах: 45 в англійській мові, та 50 – в українській. Проте є і відмінності, адже кількість англійських біблеїзмів, що входять у лексико-тематичну групу «Природа» є найменшою серед інших груп, а в українській мові найменшу частину складає лексико-тематична група «Людина».

Найбільш цікавим та значущим у даній роботі було порівняння англійських та українських фразеологічних одиниць біблійного походження в аспекті їхньої еквівалентності. В результаті аналізу було вирізнено 34 фразеологічні одиниці із 365 одиниць у складі англійської та української мов, що є або еквівалентними, або мають аналогії в мовах, що порівнювались. Еквівалентних виявилось 23 одиниці, а таких, що мають фразеологічні аналоги – 11 одиниць. Причиною такої малої кількості мовних еквівалентів є те, що англійська мова є аналітичною, а українська – синтетичною.

Тож, порівняння фразеологічних словосполучень біблійного походження показало, що хоч обидві мови, англійська та українська, є абсолютно різними за своїм походженням та граматиною, можна виявити і спільні риси в структурі, семантиці та перекладі англійських та українських сталих виразів.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У даній роботі вивчено теоретичні аспекти біблійної фразеології в англійській та українській мовах, а також здійснено їхній зіставний аналіз. Теоретичний аналіз показав, що фразеологія – галузь мовознавства, що займається дослідженням фразеологічних словосполучень, що відрізняються від інших структур за тим, що їх компоненти не можуть бути змінені або замінені без порушення смислу. Як окрема дисципліна лінгвістики, фразеологія з'явилася у 40-х роках ХХ століття, і з того часу була об'єктом багатьох досліджень. Великий внесок у розвиток фразеології зробив Шарль Баллі. У коло дослідження ввійшли різні типи фразеологізмів, які було класифіковано за допомогою граматики-семантичного методу.

Метою роботи було проаналізувати фразеологічні одиниці біблійного походження в мовах, що порівнюються, а отже, дослідити, яку роль відіграє Біблія в даних мовах та яким є її вплив на їхні фразеологічні системи. Можна безсумнівно зазначити, що Святе Письмо, одна з найбільш поширених та впливових книг у світі, відіграє важливу роль в англійській та українській мовах, культурах та літературах. Тому багато фраз та виразів прийшли в англійську та українську мови саме з цього джерела. Біблійні цитати і вирази використовуються в різних контекстах. Біблія також відіграє важливу роль у формуванні моральних цінностей культури та національної ідентичності. Біблійні фразеологізми дуже поширені, розуміються більшістю людей, адже мають одне єдине джерело.

Після опрацювання літератури, було виявлено, що фразеологізми біблійного походження в англійській та українській мові в зіставному аспекті є малодослідженою темою. Це дало поштовх для здійснення даного контрастивного аналізу з точки зору структури, семантики та перекладацької еквівалентності, аби дослідити їх у кожному аспекті й виявити спільні та відмінні риси.

Для дослідження було обрано два словники з англійської мови та два – з української. Внаслідок суцільної вибірки було виокремлено 181 одиницю в англійській мові та 184 – в українській. Різниця виявилась невеликою, що доводить те, що Біблія має вагомий вплив на обидві мови.

На структурному рівні в обох мовах було визначено вісім типів фразеологічних сполук біблійного походження, серед яких за кількістю переважали іменникові біблеїзми, а найменшу частину становили вигуківі. Ця характеристика виявилась спільною для двох мов.

За семантикою та з точки зору компонентів, біблеїзми було поділено на три лексико-тематичні групи: «Людина», «Абстрактні відношення і поняття в просторі» та «Природа». Як в англійській, так і в українській мовах більш представленою є лексико-тематична група «Абстрактні відношення і поняття в просторі». Найменш представленою в англійській мові стала лексико-тематична група «Природа», а в українській мові – «Людина».

Також після аналізу еквівалентності між англійськими та українськими фразеологічними одиницями біблійного походження було виявлено, що насправді дуже мало біблеїзмів мають міжмовних еквівалентів, що є причиною морфологічної відмінності мов.

Перспективою подальших досліджень може стати більш детальне вивчення і порівняння значень біблеїзмів в англійській та українській мовах у контексті, а також порівняльний аналіз біблійних словосполучень та особливості й труднощі перекладу таких одиниць.

РЕЗЮМЕ

Курсову роботу присвячено зіставному аналізу фразеологізмів біблійного походження в англійській та українській мовах. У ході роботи висвітлено основні погляди науковців на фразеологічну одиницю, розглянуто роль біблеїзмів у системі англійської і української мов та класифіковано англійські і українські біблійні фразеологізми згідно з їхньою структурою. Виконано порівняльний аналіз матеріалу дослідження, що склав 181 англійську фразеологічну одиницю біблійного походження (на основі англо-українського фразеологічного словника К. Т. Баранцева та англійського словника Oxford Dictionary of Idioms) та 185 українських біблійних фразеологізмів (на основі українського фразеологічного словника В. М. Білоноженко та книзі А. П. Коваль «Спочатку було Слово: крилаті вислови біблійного походження в укр. мові»). Виявлені в матеріалах фразеологічні одиниці біблійного походження англійської та української мов проаналізовано з точки зору структури, семантики та ступеня еквівалентності з метою визначення їхніх спільних та відмінних рис. Результати порівняльного аналізу зображені в таблицях та описані у висновках. Зроблено додаткові висновки щодо особливостей, подібностей та відмінностей англійських та українських фразеологічних словосполучень біблійного походження. Визначено, що в українській мові біблеїзмів нараховується дещо більше, ніж в англійській. З іншого боку, на структурному рівні в обох мовах переважають іменникові біблеїзми. Згідно з семантикою та компонентним складом, найбільш представленою в обох мовах лексико-тематичною групою є «Абстрактні відношення і поняття в просторі». Крім того, аналіз рівня еквівалентності між англійськими та українськими фразеологічними одиницями біблійного походження показав, що невелика кількість біблеїзмів має міжмовні еквіваленти з причини відмінності мов у морфологічному аспекті. Тема дослідження є актуальною, адже біблеїзми широко використовуються в усному та письмовому мовленні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авксентьев, Л.Г. (1988). Сучасна українська мова. Фразеологія. Харків: Вища школа.
2. Алефіренко, М.Ф. (1987). Теоретичні питання фразеології. Харків: Вища школа.
3. Баран, Я.А. (2008). Фразеологія. Знакові величини. Вінниця: Нова книга.
4. Баранцев, К.Т. (2005). Англо-український фразеологічний словник. Київ: Знання.
5. Баллі, Ш. (2001). Французька стилістика. 2-е вид., стереотип. Москва: Едиторіал УРСС.
6. Білоноженко, В.М. (2003). Словник фразеологізмів англійської мови. Київ: Наук. думка.
7. Вакарюк, Р.В. (2021). Біблійні фразеологізми в сучасній англійській мові: структурний, семантичний та когнітивний аспекти (Дисертація). Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів. 25-130. Відновлено з https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/09/dis_vakariuk.pdf
8. Вергалюк, М.М. (2021). Біблійна фразеологія в сучасній українській мові; склад, семантична структура, динаміка, функціонування (Дисертація). Національна академія наук України. Київ. 25-130. Відновлено з https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/09/dis_vakariuk.pdf
9. Виноградов, В.В. (1977). Про основні типи фразеологічних одиниць у російській мові. Виноградов В. В. Вибрані праці. Лексикологія і лексикографія. Москва: Наука.
10. Вирган, І.О., Пилинська М.М. (2000). Російсько-український словник сталих виразів. Харків: Прапор.

11. Дячек, Р.А. (2019). Структурна класифікація фразеологізмів серіалу «Friends» [монографія]. Острог: ЛОГОС. Мистецтво наукової думки. Відновлено з <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2617-7064/article/view/236/218>
12. Жулкевська, Т. (2013). The peculiarities of functioning of bibleisms in the english-speaking internet communication [монографія]. Київ. Відновлено з <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5770/1/Zhulkevaska.pdf>
13. Захарчук, І. Дефініція та типологія біблеїзмів (Автореферат докторської дисертації). Чернівецький Національний Університет імені Юрія Федьковича. Чернівці. Відновлено з http://www.rusnauka.com/NIO_2007/Philologia/18203.doc.htm
14. Зорівчак, Р.П. (2006). Біблеїзми у нашому мовленні. Київ: Кримська світлиця.
15. Коваль, А.П. (2001). Спочатку було Слово. Київ: Либідь.
16. Корунець, І.В. (2003). Порівняльна типологія англійської та української мов. Вінниця: Нова книга.
17. Медведєв, Ф.П. (1977). Українська фразеологія. Чому ми так говоримо. Харків: Вища школа.
18. Микитюк, В. (2021). Порівняльний аналіз фразеологізмів-колоронімів англійської і французької мов (Кваліфікаційна робота). Національний університет «Острозька академія». Острог. Відновлено з <https://theses.oa.edu.ua/pdf>
19. Прадід, Ю.Ф. (2012). Історія української фразеографії. Мовознавство. 31-39.
20. Скрипник, Л.Г. (1973). Фразеологія української мови. Київ: Наукова думка.
21. Ужченко, В.Д. (2005). Фразеологія сучасної української мови. Луганськ: Альма-матер.

22. Ярцева, В.Н. (2002). Лінгвістичний енциклопедичний словник. 2-е вид. Москва: Велика Російська Енциклопедія. Відновлено з <http://tapemark.narod.ru/les/>
23. Siefring, J. (2004). Oxford Dictionary of Idioms. 2nd ed. Great Britain: Clays Ltd. Retrieved from https://www.ascdegreecollege.ac.in/wp-content/uploads/2020/12/Oxford_Dictionary_of_Idioms.pdf
24. Crystal, D. (2011). The influence of the Bible on the English. Retrieved from <https://www.davidcrystal.com/Files/BooksAndArticles/-4859.pdf>
25. Crystal, D. (2011). Begat: The King James Bible and the English language. New York: Oxford University Press. Retrieved from https://www.academia.edu/44781122/Begat_The_King_James_Bible_and_the_English_Language_by_David_Crystal